

MEMORANDUM VALITSUSKABINETI NÕUPIDAMISELE

ASUTUSESISESEKS KASUTAMISEKS

Märge tehtud: 11.07.2017

Kehtib kuni: 11.07.2022

Alus: AvTS § 35 lg 2 p 2

Teabevaldaja: Siseministeerium

MEMORANDUM VALITSUSKABINETI NÕUPIDAMISELE

ESITATUD: 30.11.2017. a. valitsuskabineti nõupidamisele

ESITAJA: siseminister Andres Anvelt

ESITAMISE AEG: sisaldub digitaalallkirjas

TEEMA: Vabähenduste rahastamisallikate mitmekesistamine

1. SISUKOKKUVÕTE

Demokraatliku ühiskonna oluliseks aluseks on hästitoimiv kodanikuühiskond. Valitsusliidu aluspõhimõtetes otsustati korrastada vabähenduste rahastamist, muutes selle stabiilsemaks ja eesmärgistatumaks. Tegevuskava kohaselt on selleks muuhulgas kavandatud ettepanekute tegemine vabähenduste rahastamisallikate mitmekesistamiseks. Käesolev memorandum käsitleb rahastamisallikate mitmekesistamise võimalusena erarahastuse suuremat kaasamist vabähenduste rahastamisse annetuste soodustamise näol.

Käesoleval ajal annetavad eraisikud ja –sektor Eestis teiste riikidega võrreldes vabähendustele vähemal määral ning avaliku sektori piiratud ressursside juures panustatakse vabähendustesse juba praegu maksimaalsete võimaluste piires. Selline olukord ei ole kodanikuühiskonna arendamise pikas perspektiivis jätkusuutlik. Seetõttu on eraraha senisest suurema kaasamise näol tegemist arenguhüppelise võimalusega, mis on Eestis majanduse arengu ja sissetulekute üldise kasvu kontekstis seni suuresti kasutamata.

Eraisikutes ja -sektoris motiveeriva huvi tekitamiseks, nende aktiveerimiseks ning panuse suurendamiseks on oluline leida muuhulgas võimalusi näiteks rahastuse võimendamise loomiseks ning ühiskondliku mõju osakute kasutusele võtmiseks. Nimetatud meetmed mitte ainult ei tekitaks

MEMORANDUM VALITSUSKABINETI NÕUPIDAMISELE

erasektori huvi vabaühenduste suuremal toetamisel, vaid tugevdaksid nii erasektori panust vabaühendustele kui võimaldaksid kasutada avaliku sektori vahendeid efektiivsemalt. Nende tegevuste üheks vajalikuks eelduseks on maksupoliitika muutmine viisil, mis soodustab eraisikute ja juriidiliste isikute poolt vabaühendustele annetuste tegemist.

Alljärgnevalt on esitatud analüüs ja ettepanekud erarahastuse suuremaks kaasamiseks vabaühenduste rahastamisse. Ettepanekud esitati Siseministeriumile Vabariigi Valitsuse ja kodanikuühenduste esindajate ühiskomisjoni liikmete poolt ning komisjon arutas kõiki esitatud ettepanekuid. Vabariigi Valitsusele otsustati teha 8 ettepanekut, mis soodustavad eraraha kaasamist vabaühendustes.

Lisaks korrastatakse ressurside jaotamist vabaühendustele ka avalikus sektoris. Siseministeriumi tellimusel valmis Tartu Ülikooli rakendusuuringute keskuse RAKE ning vabaühenduste liidu EMSL koostöös vabaühenduste riikliku rahastamise analüüs, mille abil hinnatakse ja korrastatakse eesolevatel aastatel vabaühenduste riiklikku rahastamist. Lisaks muudetakse kohaliku omaalgatuse programmi vahendite jaotamist ja Siseministerium korrastab SA Kodanikuühiskonna Sihtkapital tegevust. Samuti vaadatakse riigi tasandil üle hasartmängumaksust laekuvate vahendite jaotamist vabaühendustele.

Taust

- Oktoober 2016* – Vabaühenduste liit EMSL esitas 31. oktoobril Vabariigi Valitsuse ja vabaühenduste esindajate ühiskomisjonile (edaspidi *EKAK ühiskomisjon*) maksupoliitika muudatusettepanekud (mh annetuste soodustamiseks ja tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja koostamise ja muutmise põhimõtete muutmiseks).
- November 2016* – Siseminister palus 22. novembril rahandusministeriumil analüüsida vabaühenduste liidu EMSL poolt koostatud maksupoliitika muudatusettepanekuid.
- Detsember 2016* – Rahandusministerium teavitas 20. detsembril oma mõjuanalüüsist ning otsusest muudatusi mitte menetlusse võtta.
- Vabariigi Valitsus kinnitas Valitsuse tegevusprogrammi aastateks 2016–2019, mille punkt 3.16 „Vabaühenduste rahastamise korrastamine“ sisaldab tegevust „Analüüs ja ettepanekud vabaühenduste rahastamisallikate mitmekesistamiseks“ kohaselt saab Siseministeriumi ülesandeks koostada rahastamisallikate mitmekesistamise teemal valitsuskabineti memorandum.
- Jaanuar 2017* – 3. jaanuaril lepiti Siseministeriumi, Rahandusministeriumi, SA Kodanikuühiskonna Sihtkapitali ja vabaühenduste liidu EMSL vahel

MEMORANDUM VALITSUSKABINETI NÕUPIDAMISELE

kokku, et Rahandusministeerium täiendab detsembris 2016 esitatud mõjuanalüüsi 2017. aasta jooksul.

Vabaihenduste liit EMSL esitas 11. jaanuaril (täiendatud versioon 13.01) Siseministeeriumile analüüsi koos täiendavate ettepanekutega maksupoliitika muutmiseks. Ettepanekute eesmärk on mitmekesistada vabaihenduste rahastamisallikaid. Analüüs koostati Rahandusministeeriumi abil.

Veebruar 2017 –

Siseministeerium koondas Rahandusministeeriumi ja vabaihenduste liidu EMSL esitatud ettepanekud. Ettepanekud puudutasid kitsalt tulumaksusoodustuse piirmäära muutmist, mis ministeeriumi hinnangul ei andnud terviklikku ülevaadet rahastamise mitmekesistamise võimalustest. Seetõttu kutsus avalikust sektorist ja vabaihendustest partnereid üles esitama täiendavaid eraraha kaasamise ettepanekuid.

Märts 2017 –

Maksu- ja Tolliamet edastas 2012–2015. aastal tulumaksusoodustusega ühingute nimekirjale tehtud annetuste andmed Siseministeeriumile analüüsimiseks.

Siseministeerium analüüsis kokku kutsutud töörühmas rahvusvahelist praktikat ning arutas täiendavaid eraraha kaasamise võimalusi.

Mai 2017 –

EKAK ühiskomisjoni koosolekul 5. mail esitas siseminister palve kõigile ühiskomisjoni liikmetele esitada täiendavaid ettepanekuid ja analüüsi eraraha kaasamise suurendamiseks vabaihendustes.

Juuni 2017 –

EKAK ühiskomisjon arutas ettepanekuid ning otsustas esitada Vabariigi Valitsusele 9 ettepanekut eraraha kaasamise suurendamiseks.

Juuli-august 2017 –

Siseministeerium arutas ettevõtjate esindajatega koostatud ettepanekuid. Täiendavaid ettepanekuid ja kommentaare ei esitatud.

August-oktoober 2017 –

Memorandum valmistati ette esitamiseks valitsuskabinetile.

November 2017 -

Rahandusministeerium esitas täiendavad kommentaarid memorandumile.

Ühiskonnale on oluline panustada vabaihenduste arengusse, et tugevdada kodanikuaktiivsust ja demokraatia arengut laiemalt. Üheks arengut toetavaks võimaluseks on suurendada vabaihenduste tulubaasi.

MEMORANDUM VALITSUSKABINETI NÕUPIDAMISELE

Mittetulundusühingute sissetulekuallikateks võivad olla:

- liikmemaksud;
- annetused;
- teenuste või toodete müügist saadud omatulu;
- kohalikud toetused;
- rahvusvaheliste fondide toetused;
- avaliku sektori poolt antud toetused.

Kõik nimetatud allikad on vabaühenduste sissetuleku mõttes olulised. Senisest suuremaks eraraha kaasamiseks on riiklike meetmetega võimalik mõjutada annetuste suurendamist maksupoliitika muudatuste kaudu. Sellega on võimalik parandada riigile ja kodanikele vajalike teenuste osutamise võimekust olulisel määral, tekitamata olulist lisakoormust riigieelarvele. Võimaldades ettevõtetel ja eraisikutel annetada kodanikuühiskonna tarbeks, luuakse soodsad tingimused heategevuseks ja abivajajate aitamiseks läbi vabatahtliku tegevuse.

Kodanikualgatuse institutsionaliseerumise uuringu¹ kohaselt saavad Eesti vabaühendused peamiselt tulu liikmemaksudest, seejärel on tulude hulgas KOV toetused, millele järgnevad majandustegevused ning riiklikud toetused. Eraisikutelt või ettevõtetelt on toetust saanud vastavalt vaid 18% ja 14% vabaühendustest (Kodanikualgatuse institutsionaliseerumine Eestis 2014: 52). Võrreldes näiteks USA-ga on Eestis annetuste maht kaheksa korda väiksem arvestades, et USAs annetavad eraisikud keskmiselt 8% oma sissetulekust, kuid Eestis annetatakse keskmiselt u 1% sissetulekust². Eraisikutelt annetusi saanud vabaühenduste hulk on aastatega suurenenud, kuid ettevõtjatelt toetust saanud vabaühenduste arv on järjepidevalt vähenenud. Samas on just ettevõtetelt saadud annetused rahalises mahus suuremad kui eraisikute annetused. **Kuna ettevõtjatelt saadud toetuse mõju vabaühendustele on potentsiaalselt suurem, on annetamise soodustamise puhul vajalik keskenduda nii era- kui juriidilistelt isikutelt lähtuvate annetuste suurendamisele.**

Annetuste soodustamise mõju

Rahastamisallikate mitmekesistamise võimalusena nähakse käesolevas memorandumis nii ettevõtjate kui eraisikute annetuste suurendamist. Selle vajaduse kutsub esile surve riigieelarvele, mistõttu riigi poolt eraldatud toetuste märgatavat suurenemist eelolevatel aastatel ette näha ei ole. Oluline on ka see, et riigieelarveline rahastus läheks tulevikus otse kitsaskohtade lahendamisse avalike teenuste kaudu. Vabaühenduste poolt pakutavad teenused peaksid toimima sarnaselt erasektori toimeleoloogikale, hõlmates jätkusuutlikku teenust, mis taastoodab end ja ei sõltu ühekordsetest projektitoetustest või

¹ Praxis (2014) „Kodanikualgatuse institutsionaliseerumine Eestis 2014“.

² Maksu- ja Tolliameti andemetele oli 2015. aastal keskmine annetuse suurus tulumaksusoodustusega ühingute nimekirjas olevatele ühendustele 125,95 €.

MEMORANDUM VALITSUSKABINETI NÕUPIDAMISELE

peaasjalikult avalikust rahast. Ühtlasi näitab arenenud riikide praktika ja edulood, et soodustades annetusi maksupoliitika meetmetega, mõjutab see positiivselt enim suurema sissetulekuga inimeste ja ettevõtjate hoiakuid ning käitumist annetusteks.

TNS Emori poolt läbiviidud uuringu kohaselt ollakse ka Eestis valmis keskmisest suuremateks annetusteks³. Uuringu kohaselt on üheksa inimest kümnest nõus annetama raha, neist omakorda pooled kuni 25€ ning kolmandik vastavalt olukorrale. 2015. aastal annetasid era- ja juriidilised isikud vabauhendustele Eestis kokku üle 30 miljoni euro, millest veidi üle poole deklareeriti ning ülejäänud olid anonüümsed annetused (korjanduskastidest, annetustelefonidelt, välismaalt)⁴. Keskmiselt annetab eestlane heategevuseks 1% sissetulekust, mis keskmise palga puhul on u 12 eurot kuus. Selle kahekordistamine näitena tooks avalikes huvides tegutsevatele vabauhendustele juurde üle 8 miljoni lisaeuro.⁵

Annetuste tulumaksusoodustus kehtib vaid tulumaksusoodustusega vabauhenduste nimekirja kantud juriidilistele isikutele (rohkem kui 2000 MTÜ-d ja SA-d), kellele annetades toetatakse avalikes huvides tegutsevaid ühendusi ja avalikes huvides olevate eesmärkide täitmist. Tulumaksusoodustusega ühenduste nimekirja kuuluvate organisatsioonide rahastamine annetuste näol vähendab survet riigieelarvele, kuna ühendustel on võimalik kasutada avalikes huvides teostatavate tegevuste rahastamiseks riigieelarvelistele vahenditele lisanduvaid või alternatiivseid rahastusallikaid.

Näiteks autoimmuunsete liigesepõletike esinemisega seotud arvestuslik kogukulu Eestis oli 2010. aastal 27,2 miljonit eurot, millest 18 miljonit oli riigieelarveline kulu.⁶ Arvestades, et suuremateks otsesteks kuludeks olid töövõimetushüvitised ning ravikulud (kokku 11,8 miljonit eurot), on riigi ressursside säästmiseks optimaalne leida nimetatud kulude ennetamis- või kokkuhoiuvõimalusi. Poliitikauuringute keskuse Praxis poolt läbi viidud uuringust selgub, et kõrgete ravikulude ennetamise üks eeldusi on „tõhusad patsientide ravisoostumust parandavad sammud“⁷, sh patsiendi teadlikkuse tõstmine haigusest, ravist ja kõrvalmõjudest. Patsiendi teadlikkust tõstavad olulisel määral patsiendiorganisatsioonid, kelleks on peamiselt erinevad vabauhendused, sh näiteks Eesti reumaliit, kes aitab kaasa reumahaigete ravile ja ennetamisele, pakkudes informatsiooni reumaatiliste haiguste, saadaval olevate teenuste ja toetuste kohta, osaledes valdkonda puudutava statistika kogumises ning vastavate uurimistööde läbiviimisel.

Annetuste tegemise võimalik positiivne mõju ühiskonnale on näitlikustatav ka vabatahtlike päästjate näitel. Päästeliidu 2015. aasta majandusaasta aruande põhjal osteti liidule liikmete abiga tuletõrjeauto,

³ TNS EMOR (2013) „Heategevusalaste hoiakute uuring“.

⁴ Kübar, Urmo (2016) „Eesti heategevuses oli rekordaasta“ *Hea Kodanik*.

⁵ Rahandusministeeriumi andmetel deklareeris 2015. aastal annetusi ja kingitusi kokku 53 127 isikut üldsummas 8 037 222 eurot, mis teeb keskmiselt ühe annetaja kohta 151 eurot ehk umbes 41 senti päevas. Kui annetuste piirmäärade muutmisega mõjutatakse isikuid annetusi suurendama näiteks kaks korda, 80 sendile päevas, suureneb annetuste hulk samuti kaks korda ehk orienteeruvalt 8 miljoni võrra.

⁶ Praxis (2012) „Autoimmuunsete liigesepõletike haigus- ja majanduslik koormus Eestis“.

⁷ Praxis (2012) „Autoimmuunsete liigesepõletike haigus- ja majanduslik koormus Eestis“.

MEMORANDUM VALITSUSKABINETI NÕUPIDAMISELE

mille maksumus oli 6850 eurot. Päästeauto soetati nii liikmetelt kui juriidilistelt isikutelt saadud annetuste abil. Seeläbi kasvas oluliselt ühe vabatahtliku päästekomando võimekus ilma täiendavate riigieelarveliste vahenditeta.

Annetamise soodustamise näol on tegemist seega mõjusa meetmega vabäuhendusi arendada. Selle kõrval on vajalik jätkata teiste vabäuhenduste rahastamisallikate mitmekesistamise võimaluste otsimisega, sh läbi

- ühisrahastuse,
- strateegilise filantroopia,
- sotsiaalse ettevõtluse,
- laenamise,
- investeerimise soodustamise võimaluste.

Käesolevas memorandumis on esitatud 9 annetuste soodustamise alternatiivi, mis on EKAK ühiskomisjoni 26. juuni 2017 otsusega valitud Vabariigi Valitsusele esitamiseks. Ettepanekud on valitud Eesti kodanikuühiskonna hetkearengust, teiste riikide praktikate ja tulemuste analüüsimisest ning ekspertide hinnangust lähtuvalt.

Ettepanekud 2, 3 ja 4.1-4.3 puudutavad Eestis juba rakendatavate lahenduste muutmist ning punktides 4.5-4.7 toodud ettepanekud uute lahenduste rakendamist.

Ettepanekud, mis puudutavad uue poliitika rakendamist on järgmised:

- **2. Vabäuhenduste rahastamisallikate mitmekesistamine rahastuse võimendamise kaudu.**
- **3. Ühiskondliku mõju osakute kasutuselevõtt.**
- **4.1 Annetuse soodustamine lubades maksuvabastust palgast.**
- **4.2 Annetuse soodustamine maksutagastuse suunamise abil.**
- **4.3 Juriidiliste isikute poolt tehtavate annetuse soodustamine dividendidele maksusoodustuse pakkumisega.**

Ettepanekud, mis puudutavad Eestis rakendatud poliitika muutust on järgmised:

- **4.5 Äriühingutelt vabäuhendustele suunatud annetuste suurendamine tulumaksusoodustuse piirmäära muutmisega.**
- **4.6 Erasisikutelt vabäuhendustele suunatud annetuste suurendamine tulumaksutagastuse piirmäära muutmisega.**
- **4.7 Tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja koostamise ja muutmise põhimõtete muutmine.**

MEMORANDUM VALITSUSKABINETI NÕUPIDAMISELE

2. VABAÜHENDUSTE RAHASTAMISALLIKATE MITMEKESISTAMINE RAHASTUSE VÕIMENDAMISE KAUDU

Taust ja probleemikirjeldus

Rahastuse võimendamine tähendab sama või sarnase summa panustamist vabaühendusele või vabaühenduse koostatud projekti, üldjuhul selleks otstarbeks loodud fondi kaudu. Seega on tegemist rahastuse suurendamisega.

Tavaliselt otsustatakse kas riigi või kohaliku omavalitsuse tasandil, millist tüüpi projekte või milliseid valdkondi toetatakse. Vabaühendused kirjutavad projekti, et taotleda rahastust, näidates sealjuures ära projekti eesmärgi ning mõõdetavad tulemused. Kui projekti rahastatakse, siis tagatakse fondi eelarvest sarnane kogukonna panus, tavaliselt 1:1 või 2:1 (1 euro toetuse eest peab ühing eelnevalt olema rahastatud 1 või 2 euro ulatuses). Seega peab ühing tõestama oma suutlikkust taotledes eelnevalt rahastust või olema eelnevalt kasumis. Sellised fondid toimivad näiteks Ameerika Ühendriikides kohalikul tasandil: Seattle'is WA, Orlandos FL, Salt Lake Citys UT. Rahvusvahelise praktika puhul arvestatakse tihti omapoolse panusena lisaks rahalistele vahenditele ka mittemateriaalseid vahendeid näiteks inimressurssi (vabatahtlik töö) ja materjale, mis ühendus projekti elluviimisel kasutab. Rahastuse võimendamist kasutatakse ka eraettevõtetes, mille puhul töötaja annetused vabaühendusele kahekordistatakse töötaja poolt hea tahte avaldusena.

Rahastuse võimendamist on võimalik kasutada ka riigihanke tingimustes – pakkuja ütleb kohe, kui palju lisatakse vabaühenduse taotlusele ning seda võimalust kasutatakse ka Eesti kohalikes omavalitsustes. Võimendamine on kasutusel mõnes Eesti kohalikus omavalitsuses, kus projekte toetatakse juhul, kui taotleja saab muudest allikatest täiendavalt rahastust.

Rahastuse võimendamine motiveerib vabaühendust eraraha kaasama ning leidma alternatiivseid toetusmeetmeid. Alternatiivsete meetmete leidmine omakorda panustab oluliselt vabaühenduse rahastamise mitmekesistamisesse, suurendab vabaühenduste ja erasektori koostööd ning jtäkusuuutlikkust.

Rahandusministeerium leidis 6. novembril Siseministeeriumile saadetud kirjas, et rahastamisel võiks eelistada neid projekte, mis erasektorist raha kaasata suudavad, sh järgida seda põhimõtet SA Kodanikuühiskonna Sihtkapitalil raha eraldamisel.

Ettepanek:

1. Rakendada riikliku rahastusega projektide rahastamisel rahastuse võimendamise mudelit.

MEMORANDUM VALITSUSKABINETI NÕUPIDAMISELE

3. VABAÜHENDUSTE RAHASTAMISALLIKATE MITMEKESISTAMINE ÜHISKONDLIKU MÕJU OSAKUTE ABIL

Taust ja probleemikirjeldus

Ühiskondliku mõju osakute (i.k. *Social Impact Bond* ehk SIB) näol on tegemist investeerimismudeliga, mille eesmärgiks on tõsta ühiskondlike probleemide lahendamise tulemuslikkust.

Tegemist on erainvestorite, riigi ja vabaühendus(t)e vahelise lepinguga, mille puhul investeerivad erainvestorid raha ühe konkreetse ühiskondliku probleemi lahendamisse. Probleemi hakkab lahendama vabaühendus, kellel on investorite hinnangul mõjus lähenemine. Kui antud lahendus toob kokkulepitud aja jooksul paremaid tulemusi kui olemasolev riiklik sekkumine, tasub riik investorile tehtud investeeringu koos intressiga.⁸ Seega rahastavad investorid vabaühendust, kellel on mõjus lähenemine probleemi lahendamiseks, mille järel rakendab vabaühendus sekkumist kokkulepitud aja jooksul. Riik tasub investorile alginvesteeringu koos intressiga, kui vabaühenduse lähenemine saavutab paremaid tulemusi kui senine riiklik sekkumine. Väljamaksed investoritele tehakse vaid siis, kui sõltumatu hindaja on kokkulepitud tulemuste ja mõju saavutamise kinnitanud.

Eestis on ühiskondliku mõju osakute kasutuselevõttu analüüsinud Poliitikauuringute keskus Praxis ja Heateo SA. Eesti avaliku sektori, investorite ja vabaühenduste kaardistamise tulemusel töötati välja õiguslik raamistik ühiskondliku mõju osakute käivitamiseks. Mõju osakuid Eestis käivitatud ei ole. Esimese ühiskondliku mõju osakute mudeli käivitamiseks Eestis tuleks riigil läbi viia riigihange, mille raames sõlmitakse eduka pakkujaga tulemustasul põhinev leping.

Ühiskondliku mõju osakutega kaasneb potentsiaalne kulu riigieelarvele tulevikus kui vabaühendus suudab probleemi lahendada edukamalt kui senine riiklik sekkumine seda lubas ning seetõttu kaasneb kohustus investoritele nende algne investeering osaliselt või täielikult tasuda. Alternatiivse lähenemise korral võtab riik teenuse toetamise investorilt üle, kuid alginvesteeringut täiel määral ei hüvitata. Nimetatud lahendus võib aga negatiivselt mõjutada investorite valmisolekut vabaühendustesse investeerida.

Ettepanek:

1. Töötada välja ühiskondliku mõju osakute Eestis rakendamiseks vajalikud seadusandluse muudatused.

---

⁸ Praxis (2015) „Ühiskondliku mõju osakute võimalike probleemvaldkondade analüüs“.

MEMORANDUM VALITSUSKABINETI NÕUPIDAMISELE

4. VABAÜHENDUSTE RAHASTAMISALLIKATE MITMEKESISTAMINE ANNETUSTE SOODUSTAMISE ABIL

Rahastuse võimendamine ning ühiskondliku mõju osakud on uued lahendused, mis muudaksid Eestis suhtumist vabaühendustesse ja vabaühenduste tegutsemisloogikat. Lisaks uuenduslikele muudatustele on võimalik vabaühenduste rahastamisallikaid mitmekesistada maksupoliitika meetmetega.

4.1. Äriühingutelt vabaühendustele suunatud annetuste suurendamine tulumaksusoodustuse piirmäära muutmisega

Taust ja probleemikirjeldus

Ettevõtted jälgivad tulumaksusoodustuse piirmäära. See takistab vabaühendustele tehtavate annetuste suurendamist. Üheks probleemi lahendamise võimalustest on tulumaksusoodustuse piirmäära muutmine.

Tulumaksuvabalt võivad juriidilised isikud annetada 10% kasumist või 3% palgafondist. Tabelis 1 on välja toodud juriidiliste isikute kulu annetades piirmäärade piires ja juhul kui annetus on suurem kui etteantud piirmäär.

Tabel 1. Juriidilise isiku annetuse toime.

Juriidilise isiku annetus	Lisakulu annetajale	Tulu saajale*	Näide
<10% kasumist või <3% palgafondist	0	Annetuse summa	Juriidilise isiku kulu 1 200€ juures saab annetuse saaja 1 200€.
>10% kasumist või >3% palgafondist	20% annetusest, mis maksustatakse hiljem tulumaksuga	Annetuse summa	Juriidilise isiku kulu 1 200€ juures saab annetuse saaja 1 000€.

* Annetuse saajat käsitletakse tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja kuuluvana.

Tabelis toodud näite põhjal on piirmäärasid ületades kulu annetajale 1 000 €⁹ juures 200€ suurem kui piirmäär mitte ületades. Juhul kui juriidiline isik peab annetuselt hiljem maksma tulumaksu, on juriidiline isik motiveeritud annetuse suurust vähendama. Arvestades, et 2014. aasta kodanikualgatuse institutsionaliseerumise põhjal oli 12% ühenduste aastane kogutulu kuni 300€ ning 42% ühendustest

⁹ Kogu annetus ületab 10% kasumist või 3% palgafondist.

MEMORANDUM VALITSUSKABINETI NÕUPIDAMISELE

kogutulu 300€ kuni 6 500€, on ka näiteks 200€ võrra väiksem annetus nendele ühingutele märkimisväärse tähtsusega.

Maksu- ja Tolliameti andmeil deklareerisid juriidilised isikud 2016. aastal annetusi 9,1 miljoni euro ulatuses. Sealjuures kasutab enamus ettevõtteid (täpsemalt 85% ettevõtetest) tulumaksusoodustuse sotsiaalmaksuga maksustatavaid väljamakseid. Rahandusministeeriumi kommentaari kohaselt eeldatakse pigem suuremaarvulist annetajate hulka kui suuri annetusi väikestelt äriühingutelt. **Samas on Maksu- ja Tolliameti hinnangul piirmäär annetusi takistavaks teguriks.** Maksu- ja Tolliameti hinnangul jälgivad ettevõtted maksuvabasisid piirmäärasid. Aastas maksab annetuste pealt tulumaksu vaid 5% ettevõtetest, kes on annetanud tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja kuuluvatele ühingutele¹⁰ ning enamus ettevõtteid tulumaksu annetuste pealt ei maksa. Seega mõjutab piirmäär oluliselt vabäühendustele tehtavate annetuste hulka ning suurust. Piirmäärade kaotamine on üks võimalusi motiveerida ettevõtteid annetuste hulka suurendama.

Eelpool toodud juriidiliste isikute annetamise statistika ei ole täielik, sest tulumaksu tasumise vältimiseks kasutavad äriühingud annetamise asemel sageli sponsorlepinguid, mis võimaldab väljamakseid käsitleda turunduskuluna, mitte omanikutulu väljavõtmisega¹¹. Samas, toetuse saajale on tegu ettevõtlustuluga, mistõttu sisulist annetust maksustatakse käibemaksuga. Piirmäärade muutmise abil oleks võimalik motiveerida äriühinguid annetusi korrektselt käsitlema.

Juriidiliste isikute maksuvabad piirmäärad kehtestatakse üldiselt väärkasutuste ennetamiseks. Eestis toimib elektrooniline maksuhaldus ja aruandlus ning selle kaudu on võimalik väärkasutusi ennetada või kiiresti tuvastada, vähendades seeläbi maksusoodustuse võimalikku väärkasutusohu. Näiteks suuremate äriühingute annetuste nimeliselt deklareerimine laseks maksuhalduril kahtluse korral tehingut kohe kontrollida ning väärkasutus avastada.

Ettepanek

1. Loobuda äriühingute tehtud annetuste täielikust või osalisest maksustamisest, ehk muuta tänaseid piirmäärasid, täiendades väärkasutuste vältimiseks vajadusel maksuhalduri nõutavat infot ja järelkontrolli.

4.2 Erasisikutelt vabäühendustele suunatud annetuste suurendamine tulumaksutagastuse piirmäära muutmisega

Taust ja probleemikirjeldus

¹⁰ Arvutatud vastavalt korrigeeritud tasutav tulumaks miinus korrigeeritud tagastatav tulumaks.

¹¹ Äriühingutel maksustatakse heategevust sarnaselt omanikutulu väljavõtmisega hoolimata reaalse omanikutulu puudumisest.

MEMORANDUM VALITSUSKABINETI NÕUPIDAMISELE

Eraisikuid saab motiveerida vabähendustele annetama, tagastades tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja kuuluvatele vabähendustele tehtud annetuste pealt tulumaksu. Praegu kehtivad piirmäärad ei võimalda alati annetuselt tulumaksutagastust saada. See omakorda ei võimalda tulumaksutagastuse argumenti kasutada annetamise turundamisel.

2017. aastal saab eraisik tuludest maha arvata annetusi, koolituskulusid ja eluasemelaenu intresse kuni 1 200 eurot aastas. Seejuures on kehtestatud 300 eurone intressidest mahaarvamiste piirmäär. Keskmine deklareeritud koolituskulude summa on eelnevatel aastatel olnud 530 eurot ning seeläbi on võimalik keskmiselt annetusi maha arvata 370 euro väärtuses.

2015. aastal deklareeris annetusi 64 204 inimest kokku 8,09 miljoni euro väärtuses, ehk keskmiselt 126 eurot annetaja kohta. Keskmine annetus on väiksem kui keskmine mahaarvamise võimalus (370€-126€=244€). Samas, hinnates annetuste statistikat, üle 20% annetajatest ehk 13 304 inimest ei saanud 2015. aastal annetuste pealt täiel määral tulumaksusoodustust saada. See omakorda takistab vabähendustel viia läbi edukaid annetuste korjamise kampaaniaid, kus saaks rõhutada tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja kuulumist ning avalikes huvides tegutsemist.

Kehtiv maksupoliitika ei soodusta suurte annetuste tegemist. Üle 1000 euro suuruseid annetuste deklaratsioonide tehti 2015. aastal 1539 kogusummas 3 579 473.1 eurot, seejuures ulatus suurim tehtud annetus 78 000 euroni. Kogu annetuste hulgast moodustab nimetatud deklaratsioonide arv vaid 2,4%, kuid kogusummast moodustavad nimetatud annetused üle 44%. Seega on suurte annetuste näol tegemist olulise panusega vabähenduste arengu- ja tegutsemisvõimekusse, mida on oluline toetada.

Tabelis 2 on toodud eraisiku 100€ suurune annetus juhul kui see mahub piirmäära sisse ning juhul kui ületab piirmäära. Juhul, kui eraisik saab annetuselt 20% tulumaksu tagasi, on eraisik motiveeritud annetama rohkem kui juhul, kui maksusoodustust ei eksisteeri.

Tabel 2. Eraisiku annetuse toime.

Eraisiku annetus	Tulumaksu tagastus	Tulu saajale*	Näide
Annetuste, koolituskulude ja eluasemelaenu intressid < 1 200€	20%	Annetuse summa	Annetades 100€ saab annetus saaja 100€, annetaja saab tagasi tulumaksu 20€.
Annetuste, koolituskulude ja eluasemelaenu intressid > 1 200€	0	Annetuse summa	Annetades 100€, saab annetus saaja 100€, tulumaksu tagasi ei saa.

MEMORANDUM VALITSUSKABINETI NÕUPIDAMISELE

* Annetuse saajat käsitletakse tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja kuuluvana.

Rahandusministeerium kinnitab, et teatud hulk inimesi ei saa kogu annetusteks läinud summadelt tulumaksu tagastust, lisades, et eraldi piirmäär kehtestamisel on negatiivne mõju ka riigieelarvele.

Rahandusministeeriumi kommentaar: „Kolmandale sektorile tehtavate annetuste täiendav piirmäär 5%-ti kaotati, st kehtib reegel mille kohaselt maksumaksjal on õigus saada aastas kuni 1200 euroselts annetustelt maksusoodustusi. Kui eeldada, et annetusi on võimeline tegema üle keskmist tulu teeniv isik, siis täna teeb annetusi 60 tuhande elaniku ringis, kuid võimeline selleks oleks 185 tuhat. Kui vaadata kus vahemikus enamus annetusi tehakse, siis ei saa väita, et annetuste piirmäär on takistuseks annetuste tegemisel.”

Vabaihenduste liidu EMSL-i hinnangul ei tea inimesed üldiselt, kas annetus mahub maksusoodustuse alla või mitte, mistõttu on annetamise motivatsioon väiksem kui oleks juhul, kui eraisikud võiksid kindlalt väita, et annetuste puhul rakendub maksusoodustus. Kehtestades teiste heaks tehtavaile mahaarvamistele ehk annetustele eraldi piirmäär, on annetaja jaoks selge, palju annetustelt aastas tulumaksu tagasi saab ning seeläbi võib eeldada, et tõuseks ka motivatsioon annetusi teha.

Ettepanek

1. Viia läbi täiendav analüüs ja kehtestada teiste heaks tehtavaile mahaarvamistele ehk annetustele eraldi piirmäär, mis ei sõltuks teiste mahaarvamiste, sh koolituskulude ja intresside mahaarvamisest.

4.3 Tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja koostamise ja muutmise põhimõtete muutmise

Taust ja probleemikirjeldus

Kuigi 2015. aastast ei kinnita tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja enam Vabariigi Valitsus, vaid maksuhaldur, saab nimekirjas muudatuste tegemise ettepanekuid teha ning muudatusi tehakse vaid kaks korda aastas. Vabaihendusele tähendab see, et nimekirja pääsemine võib võtta aega 6–12 kuud, sealjuures peab taotluse esitamiseks olema eelnevalt tegutsenud 6 kuud ja esitatud selle kohta aastaaruanne. Menetluse pikkus tuleneb osalt asjatundjate komisjoni kaasamisest, kes on kümme aastat andud maksuhaldurile soovituslikku nõu selle kohta, kuidas sisustada põhitingimusi ehk avalikes huvides ja heategevuslikku tegutsemist.

Viimastel aastatel pole aga vabaihenduste esindajatel ja maksuhalduril enam olulisi erimeelsusi olnud ning asjatundjate komisjon leidis üksmeelselt 2016. aastal, et komisjoni kaasamisel pole enam algset mõju. Ka Maksu- ja Tolliamet (edaspidi MTA) on leidnud, et taotluste esitamine ja nimekirjas muudatuste tegemine võiks olla pidev.

MEMORANDUM VALITSUSKABINETI NÕUPIDAMISELE

Otsuste kõrge kvaliteedi hoidmiseks on võimalik seada lühem uute taotluste menetlusaeg, mis lähtuks üldiselt haldusmenetluses rakendatavatest tähtaegadest ja põhimõtetest. Siinjuures kontrollib MTA jooksvalt nimekirjas püsimise tingimustele vastavust ning enamik kustutamisi tehakse formaalsel põhjustel (esitamata deklaratsioonid ja majandusaasta aruanded).

Rahandusministeeriumi hinnangul on oluline silmas pidada kaasamise põhimõtet, kuid komisjoni reorganiseerimist saaks kaaluda, kui see on kõigi osapoolte ühine ettepanek. Tehniliselt saaks Rahandusministeeriumi hinnangul peale ühehäälsel komisjonist loobumist rääkida jooksvast nimekirja koostamisest (analoog käibemaksu kohustuslaste registriga), mis vajaks Maksu- ja Tolliametis tehnilisi arendusi lisaks seaduse muutmisele. See oleks võimalik Maksu- ja Tolliameti tänaste suurte lahenduste kontekstis aastast 2020.

Ettepanek

1. Lühendada ja lihtsustada tulumaksusoodustuse nimekirja arvamise korda, et enamatel ühingutel oleks kiirem ligipääs maksusoodustusele ja seeläbi annetuste kogumise eeldusele.

4.4 Annetuse soodustamine lubades maksuvabastust palgast

Taust ja probleemikirjeldus

Eraisikute annetamist lihtsustab struktuur, mille puhul annetamiseks sõlmib eraisik tööandjaga kokkuleppe, kus tööandja arvab annetuse maha töötaja palgast. Tööandja võtab annetuse maha pärast sotsiaalmaksu mahaarvamist, kuid enne teiste maksudega arvestamist. Süsteem lihtsustab annetamist ning võimaldab tööandjatel motiveerida töötajaid annetusi tegema.

Maksuvabastus palgast ehk rahvusvaheliselt tuntud *payroll giving* süsteemi puhul arvab tööandja töötaja palgast, millest on sotsiaalmaks maha arvatud, maha töötaja poolt soovitud summas tehtava annetuse. Rahvusvahelises praktikas on tavapärane, et tööandja suunab kogutud annetused selleks otstarbeks loodud fondi, kes omakorda suunab annetused annetajate poolt nimetatud vabaihendustele. See võimaldab lihtsustada annetamise protsessi töötaja jaoks ning edendada annetuskultuuri kogu erasektoris, samuti suurendada vabaihenduste ja äri sektori koostööd. Annetuse tegija saab kohese maksusoodustuse, sest tema maksustatav tulu väheneb. Nimetatud süsteem on kasutusel näiteks Ühendkuningriigis, Kanadas, Uus-Meremaal. Ühendkuningriigis on maksuvabastus palgast olnud kasutusel 30 aastat, sellega on liitunud rohkem kui 10 000 tööandjat ning selle abil on annetatud kokku üle 2 miljardi naela (2,2 miljardit eurot).

Süsteemi Eestis rakendamise puhul väheneks riigieelarvesse laekuva töötuskindlustusmakse hulk. Annetaja jaoks väheneb isiku sissemakse II samba kogumispensionisse. Tulumaksust saadud tulu riigieelarvesse ei vähene, kuna kehtiva süsteemi korral makstakse tulumaks piirmäärasid arvestades

MEMORANDUM VALITSUSKABINETI NÕUPIDAMISELE

tagasi juhul, kui annetus tehakse tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja kuuluvale vabauhendusele. Lisaks arvatakse *payroll giving* süsteemiga tulumaksusoodustus maha enne töötajale väljamakse tegemist, mis vähendab ka hilisemat tulumaksudeklaratsioonide arvu ning sellega kaasnevat halduskulu.

Tabelis 3 on välja toodud näidisannetus nimetatud süsteemi puhul, kus töötaja brutopalk on 1 000 eurot, töötaja annetus on 50 eurot. Kulu riigieelarvele tuleneb peamiselt töötaja kogumispensioni sissemakse vähenemisest ning töötuskindlustusmakse vähenemist. Riigile laekub tulumaksus olemasoleva ja uue süsteemi puhul olulist erinevust ei ole. Praegusel juhul maksab riik enamakstud tulu isikule järgmisel aastal tagasi, kuid tehtava ettepanekuga enamakstud tulumaksu ei teki, mis vähendab ka riigi halduskoormust. Samal ajal lihtsustab *payroll giving* süsteem administratiivselt annetuste tegemist töötajatele ning võimaldab tööandjatel motiveerida oma töötajaid annetusi tegema. Negatiivne mõju riigieelarvele tekib ühekordsest Maksu- ja Tolliameti süsteemi muutmise arendustegevusest ning töötuskindlustusmakse vähenemisest. Lisaks nõuab arendusi ettevõtjate raamatupidamises.

Rahandusministeeriumi hinnangul on oluline jätta annetamise otsus kodanikule ning olemasolevaid tehnilisi lahendusi kasutades ei ole annetamine üksikisikule koormav. Eelpool kirjeldatud süsteemi puhul on lõplik otsus kindlasti töötajal. Töötaja valib annetuse saanud vabauhenduse, kuid toetuse ülekanne jääb fondi ja ettevõtja ülesandeks.

Tabel 3. Annetuse toime näidis.

		Kehtiv süsteem		Payroll giving		Vahe	
		%	Summa	%	Summa	%	Summa
Tööandja kulu	Sotsiaalmaks	24,66%	330,00 €	24,66%	330,00 €	0,00%	- €
	Töötuskindlustusmakse (tööandja)	0,60%	8,00 €	0,60%	8,00 €	0,00%	- €
	Annetus	0,00%	- €	3,74%	50,00 €	3,74%	50,00 €
	Kogumispension (II samm)	2,00%	20,00 €	2,00%	19,00 €	0,00%	- 1,00 €
	Töötuskindlustusmakse (töötaja)	1,60%	16,00 €	1,60%	15,20 €	0,00%	- 0,80 €
	Tulumaks	20,00%	156,80 €	20,00%	147,16 €	0,00%	- 9,64 €
	Tulumaksuvaba miinimum	13,45%	180,00 €	13,45%	180,00 €	0,00%	- €
	Netopalk	60,33%	807,20 €	57,45%	768,64 €	-2,88%	-38,56 €
	Brutopalk						
	Kokku	74,74%	1 000,00 €	74,74%	1 000,00 €	0,00%	- €
Töötaja kulu pärast palka	Kokku	100,0%	1 338,00 €	100,00%	1 338,00 €	0,00%	- €
Annetus	5,00%	50,00 €	0,00%	- €	-5,00%	-50,00 €	
Tulumaksu tagastus	Tulumaksu tagastus	0,75%	10,00 €	0,00%	- €	-0,75%	-10,00 €
Jääk palgast	Kokku	57,34%	767,20 €	57,45%	768,64 €	0,11%	1,44 €

MEMORANDUM VALITSUSKABINETI NÕUPIDAMISELE

Ettepanekud

1. Viia ellu muudatus, mille abil tööandja võib töötaja soovil arvata töötaja brutopalgast enne maksude mahaarvamist tulumaksusoodustusega ühingute nimekirjas olevatele ühendustele tehtav annetus.
2. Luua fond või anda sellised ülesanded olemasolevale fondile/sihtasutusele, mis haldaks tööandjate poolt edasi suunatud annetuste edastamist vabaihendustele.

4.5 Annetuse soodustamine maksutagastuse suunamise abil

Taust ja probleemikirjeldus

Maksutagastuse suunamisel saab isik võimaluse enammakstud tulumaks suunata enda konto asemel vabaihenduse annetuskontole.

2017. aastal kehtivate õigusaktide kohaselt võib maksumaksja eluasemelaenu intresse, koolituskulusid, kingitusi ja annetusi maha arvata kokku kuni 1200 eurot, kuid mitte rohkem kui 50% ulatuses maksumaksja sama maksustamisperioodi tulust. Enammakstud tulumaks tagastatakse Maksu- ja Tolliameti poolt deklaratsioonis näidatud pangakontole üldjuhul hiljemalt deklaratsiooni esitamise aasta 3. juuliks. Eelnevatel aastatel on tagastatav summa pidevalt tõusnud ning on ületanud aastas 5 miljoni euro piiri. Keskmiselt tagastatakse inimesele 78 eurot.

Rahvusvaheliselt on kasutusel maksutagastuse suunamise süsteem (ingl *gift aid*), mille puhul enammakstud tulumaksu ei tagastata täielikult maksumaksja kontole, vaid enammakstud tulumaksu maksja saab valida vabaihenduse, kellele maksutagastus annetusena suunatakse. Nimetatud süsteemi kasutatakse näiteks Ühendkuningriigis, kus aastatel 2014-2015 suurenes annetamine 140 miljoni naela võrra (1,05 miljardilt 1,19 miljardi naelani ehk 1,16 miljardilt 1,32 miljardi euroni).

Rahandusministeerium leidis, et nad võivad kaaluda deklaratsioonivormi muutmist viisil, et see kolmas isik võib olla juriidiline isik, kuid sel juhul ei loeta seda ülekannet uueks annetuseks.

Rahandusministeeriumi kommentaar: „Juriidilistele isikutele tehtavate ülekannete puhul on nõutav viitenumber ja seda tänane FIDEK ei võimalda. Sellise arenduse on MTA valmis oma tööplaani võtma. See muudatus ei nõua seaduse muutmist vaid tehnilist lahendust, mis võimaldaks kolmanda isikuna, kellele tulumaksutagastus kantakse, näha ka ühingu. Pikemas perspektiivis on võimalik arenduse täiustamine, kus nt rippmenüüst saaks maksumaksja valida nimekirjas oleva ühingu, kellele tulumaksutagastus (siis juba ka osaliselt) kanda.”

Maksu- ja Tolliamet viis maksumaksjate seas läbi küsitluse, millele vastas 1590 inimest. Neist 13,6% sooviks koheselt annetada oma tulumaksu tagastuse ja 86,4 % sooviksid seda ise teha ehk nemad tahavad tulumaksu tagastuse saada oma pangakontole. Arvestades arenduse mahukust ei ole Maksu- ja Tolliametil võimalik kohe arendusega alustada.

MEMORANDUM VALITSUSKABINETI NÕUPIDAMISELE

Täiendavat maksukulu riigieelarvele ei kaasne, kuid negatiivne mõju riigieelarvele tuleneb ühekordsest Maksu- ja Tolliametil e-keskkonna arendusest, mis võimaldaks inimesel maksutagastust kohe edasi suunata. Arenduse maksumus on orienteeruvalt 20 000 eurot.

Ettepanekud:

1. Viia ellu seadusandlikud muudatused maksutagastuse edasisuunamise võimaldamiseks.
2. Maksu- ja Tolliametil arendada maksutagastuse suunamiseks e-maksu- ja tolliameti keskkonda.

4.6 Juriidiliste isikute poolt tehtavate annetuse soodustamine dividendidele maksusoodustuse pakkumisega

Taust ja probleemikirjeldus

Juriidilisi isikuid saab motiveerida annetama ja annetuste tegemist oma töötajate seas turundama, pakkudes dividendidele maksusoodustust proportsionaalselt annetuse suurusega.

Tulumaksuseaduse §18(2) määratleb dividendina väljamakset, mis tehakse juriidilise isiku pädeva organi otsuse alusel puhaskasumist või eelmiste majandusaastate jaotamata kasumist ning mille aluseks on dividendi saaja osalus juriidilises isikus. §18(1) sätestab, et tulumaksuga maksustatakse kõik dividendid ja muud kasumieraldised, mida residendist füüsiline isik saab välismaa juriidiliselt isikult rahalises või mitterahalises vormis.

Käesoleva memorandumi punkt 4.1 toob esile, et juriidilised isikud jälgivad olulisel määral tulumaksusoodustuse piirmäära ning see omakorda takistab suurte annetuste tegemist. Üheks võimaluseks eraraha osakaalu vabaühendustes suurendada on motiveerida juriidilisi isikuid annetama, saades teatud osale dividendidest maksusoodustust. Lähtudes Eesti maksusüsteemi eripärast ei ole sama süsteemiga näiteid teistest riikidest võimalik esile tuua. Kehtiv süsteem pakub võimalust annetada maksuvabalt kuni 10% kasumist. Dividendide maksusoodustuse puhul lisandub maksuvabale annetamisele maksuvabastus dividendide pealt ehk suureneb omanikutulu.

Vabaühendustele kaasneb seadusemuudatusega oluline positiivne mõju, sest erasektor on valmis nii annetamist kajastama kui ise annetama. Samas kaasneb antud muudatusega ka kulu riigieelarvele. Juhul kui juriidilised isikud vabastataks dividendide maksustamisest samas summas, mis juriidilised isikud annetasid tulumaksusoodustusega ühingute nimekirjas olevale vabaühendusele, siis näiteks

MEMORANDUM VALITSUSKABINETI NÕUPIDAMISELE

2016. aasta annetuste statistikat hinnates ei oleks maksustatud dividende 9 110 058 euro väärtuses¹² ehk saamata jääv tulumaks oleks olnud 1 822 011,60 eurot.

Ettepanek:

1. Soodustada äriühingutelt tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja kuuluvatele ühendustele tehtavaid annetusi dividendidele maksusoodustuse andmise abil.

ETTEPANEKUD VALITSUSE OTSUSTEKS:

1. Võtta teadmiseks siseministri ülevaade vabaühenduste rahastamisallikate mitmekesistamise võimalustest ja ettepanekutest.
2. Rahandusministeeriumil algatada memorandumi punktis 4 nimetatud ettepanekute põhjal maksupoliitika muudatused 2018. aastal.

NÕUPIDAMISELE KUTSUTAVAD ISIKUD:

1. Ruth Annus, Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna juhataja;
2. Liana Roosmaa, Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna juhataja asetäitja.

KOOSTAJA:

Ursula Kaasik, Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna nõunik, tel 612 5191.

---

¹² Maksu- ja Tolliamet andmetel annetas 2016. aastal 2894 asutust kogusummas 9 110 058 eurot.